

Újvárad

Ára 9,50 lej, 800 Ft

IRODALOM / MŰVÉSZET / TÁRSADALOM / KULTÚRA

Balogh Endre
Semmitérő történetek

Horváth Gizella
Voltam börtönben Velencében

Sall László
Az ész lelése

2024
November-december

11-12

Irodalom

4 **Balogh Endre**
Semmitérő történetek (*próza*)

5 **Cselényi Béla**
Búcsúszonett; a második
másodperc; búcsúbeszéd; esős
idő; takarítás (*vers*)

6 **Benedek Szabolcs**
Sásvár balladája (*próza*)

14 **Bartha László Zsolt**
Lett egy sáv (*vers*)

17 **Lukács Flóra**
Philoktétész (*vers*)

20 **Cefola Sofia Vittoria**
A gyöngyvirágok (*próza*)

Galéria

22 **Ujvárossy László**
Szeptemberi képvadászat
Velencében

Esszé

32 **Horváth Gizella**
Voltam börtönben Velencében

33 **Mikola Emese**
Gyűlölet helyett

Kultúra

36 **Boka László – Markó Béla –
Szabó Róbert Csaba**
A transzilvanizmus arcai II.

Interjú

43 **Érzékeny maradtam a kisebbségre
és a gyökerekre – Gáspárik
Attila** interjúja Bereczki Csaba
filmrendezővel

Ketten egy páston

49 **Vallasek Júlia**
Jókai, a 21. századi
közönségkedvenc

Boka László
Jókai-anzikszt

Társadalom

55 **Cseke Péter Tamás**
Gyökeresen átalakult társadalom
egy emberöltő alatt – interjú Veres
Valér szociológussal

Kritika

59 **Sall László**
Az ész lelése (*kiállítás*)

62 **Fazakas Márta**
Szélmegjegyzetek egy turistatérképre
– Ozsváth Zsuzsa: A kötelező
letérőnél forduljon (*könyv*)

65 **Beretvás Gábor**
„Leizzad a lelkem” – Hajdu
Szabolcs Egy százalék indián c.
filmjéről (*film*)

Betűk a térképen

Sok egyéb mellett van egy olyan olvasata is a mögöttünk álló három hétvéges romániai választásnak, ami szembemegy eddigi, nemcsak a politika világát érintő trendekkel. Az utóbbi időben különböző szintű, szerepű döntéshozók körében a közösségi média különböző felületein, platformjain elhelyezett egybites bonyolultságú tartalmak gyártása lett a szinte egyedüli üdvözítő lehetőség a nyájas célközönség, potenciális szavazópolgár elérésére. Ami, nincs miért tagadni, mennyiségi szempontból működőképes is lehet, ám ahhoz az eredményhez vezethet és vezetett – nem kevés manipulációval felvértezve – ami a november 24-i választás eredményével sokkolta a közvéleményt és a közvélemény formálóit egyaránt. Mintha egy újabb ártó szellem szabadult volna ki a palackból, radikálisan megváltoztatva ismereteinket a tájékozódás-tájékoztatás eddigi gyakorlatáról. A lebutított, rövid videók, a félanalfabéta kattintásvadász influenszerek szerepeltetése – amúgy nem csak kampányeszközként – azok körében is a leghasználatosabb napjainkban, akik elképedve szembesültek a semmi-ből érkezett elnökjelölt látványos és sikeres színrelépésével.

A minőségi, szerkesztett tartalmak, a szakmaiság visszaszorulása jeleként, a médiatudatos olvasóra fölösleges luxuskiadásként tekintő szemlélet következményeként szűnik meg immár Szatmár megye után Bihar megye egyetlen magyar nyelvű napilapja is, s marad lassan a teljes partiumi, bánsági térség ilyen periodikák nélkül. Ráadásul mindez a mi kisebbségi magyar közegünkben nem csupán önmagában a sajtó ügye kellene legyen, hanem ezen túlmutatva ez anyanyelvhasználati kérdés, kulturális, társadalmi válságtünet. Tanácsos lenne a térképet ne csak szavazatokkal kizöldíteni, hanem az írott szó, a kimondott szó felelős használatával.

A SZERK.

Újvárad 2024/11-12

IRODALOM MŰVÉSZET TÁRSADALOM KULTÚRA

IV. évfolyam, 11–12. szám. Megjelenik havonta.

Benkő J. Zoltán, Both Abigél, Gittai István, Fám Erika, Kinde Annamária, Péter I. Zoltán, Szilágyi Aladár emlékére

FŐSZERKESZTŐ: Szűcs László

VEZETŐ SZERKESZTŐ: Kemenes Henriette

SZERKESZTŐK: Gálfalvi Ágnes (kultúra), Ozsváth Zsuzsa (web), Simon Judit (esszé, kritika), Szabó Anna Mária (művészet)

FŐMUNKATÁRSÁK: Biró Árpád Levente, Boka László, Fazakas Márta, Magyarai Sára, Tasnádi-Sáhy Péter, Traian Ștef, Ujvárossy László

MŰSZAKI SZERKESZTŐ: Darabont Éva

KORREKTÚRA: Fodor Judit

Szerkesztőség:

Nagyvárad, 410147, str. Nicolae Titulescu u. 1.

Telefon: +40/725-944-956

E-mail: ujvarad@gmail.com

Honlap: ujvarad.ro

Kiadó:

Holnap Kulturális Egyesület (aholnap.ro)

ÜGYVEZETŐ: Laza Erika (+40/0771-652-005)

FELELŐS KIADÓ: Simon Judit elnök

E-mail: ujvaradkiado@gmail.com

Készült a csíkszeredai Alutus nyomdában.

FELELŐS VEZETŐ: Hajdú Áron

ISSN 2783 – 9567

Előfizetési díjak: 3 hónapra 25 lej (2000 Ft postaköltséggel),

6 hónapra 50 lej (4000 Ft), 12 hónapra 90 lej (7000 Ft).

Online-előfizetés: 3 hónapra 15 lej (1000 Ft), 6 hónapra 25 lej

(2000 Ft), 12 hónapra 50 lej (4000 Ft).

A folyóirat előfizethető banki átutalással

(RO39BTRLRONCRT0291922201 lejes,

RO02BTRLHUF CRT0291922201 forintos); Revolut-kártyával

(Kemenes Henriette: 0040/742-098-764); postai pénzes

utalvánnyal (mandat postal, Romániában) az előfizető neve,

címe, valamint az Abonament Revista Újvárad megjegyzés

feltüntetésével. Asociația Culturală Holnap, Oradea,

str. S. Bărnuțiu nr. 14. CUI 34356348; továbbá személyesen

a szerkesztőségben (Nagyvárad, Titulescu u. 1.).

Támogatók:

Balogh Endre

Semmitérő történetek

A szakácsnő

Már délután látszott, hogy a nagyobb asztalfoglalás nélkül kevés bevétel lenne – de mivel azt elfogadták, nem lehetett kitenni a ZÁRVA táblát. Az idő is pocsék volt, folyamatosan esett, ember nem járt az utcán. A kávézóban egy fiatal pár és egy magányos laptopos ült. Majd beállított a férfi egy ismerőse, cvikkerrel, mintha a múlt század elejéről érkezett volna. Beszélgettek fél órát, aztán a vendég rengeteget telefonált és elment.

Szép lassan érkeztek a foglalásra az emberek. Először ketten. Egyik csapolt sört kért, a másik üveget. Két külön kultúra. A csapolt kedvelője igencsak szerencsétlennek tűnt. Autómosó vállalkozást indított, mint mesélte. A kétszázadik kocsi után jól ment a belső tisztítás. Már majdnem megél belőle. A covid alatt hazaköltözött a szülőkhöz, szinte végig otthon kellett lenni velük, azóta sem igazán tért vissza az emberek közé. Feladata a fa behordása, a szülők azzal akarnak fűteni. Mégis meghízott. Nem talál magának párt. Az üveges sörös mesélte, nála minden rendben, projekteket visz, és egymás után jönnek a gyerekek, akiket el is tud tartani. Szivárogtak lassan a többiek, udvarias középkorú férfiak és nők. Egykori osztálytársak. Köztük egy pár. Ők egész este nem ültek egymás mellé, de mindig ugyanazt kérték, ami miatt a férfi úgy véli, ők ketten még teljesen megbízhatnak egymásban, de már gyengül a kapocs. A lányok többet késtek, jöttükre rögtön megtelt zsvivajjal a terem. Melegszendvicsek, borok. Senki nem ivott sokat. Egyes nők különösen egészségtudatosak voltak: csak tea, limonádé.

A férfi aznap egyáltalán nem kívánta a munkát: a pultos betegsége miatt ugrott be, dolgozott már eleget, a többieknek ez volt a karácsony előtti utolsó munkanap, neki pedig enélkül is rengeteg feladata volt.

Ismét benézett egy barátja. Amikor délelőtt beszéltek, és megtudta, hogy ő lesz szolgálatban, jelezte: jönni fog. Diskuráltak. Csöngött a hely telefonja. A cvikkeres volt az. Nem hagyta-e ott a kulcsát. A pad alatt nem (elnézést kért az ott ülő nőktől, hogy benézessen), a vécében nem, a fogason, na, ott igen! Akkor visszajön érte, mert így nem jut be a lakásba.

BALOGH ENDRE a PRAE.HU Informatikai és Kommunikációs Kft. ügyvezetője, a Prae Kiadó vezetője, a prae.hu művészeti portál főszerkesztője, a Kis Présház irodalmi kávéház és szórakozóhely egyik tulajdonosa, programszervezője, a Palimpszeszt Kulturális Alapítvány kuratóriumi elnöke. 2007-ig csak kispriprát közölt, majd hosszú hallgatás után 2022 eleje óta verset, prózát ír.

Újabb viszki a barátjának, fél deci bor neki. Sztori. Egy közös ismerős évente pár hétre egyszer-kétszer hazalátogat külföldről, és akkor, de csak akkor összejön a régi nagy szerelmével, hogy szinte megállás nélkül azt tegyék, amit férfi és nő évezredek óta csinál. Jelenlegi párjaik ilyenkor becsukják a szemüket. A cvikkeres visszaért. Megörült a kulcsnak, még pusztit is akart adni a férfinak, amit az nem fogadott el. Leültette a barátja mellé, kicsit magukra hagyta őket, felszolgált. A barát hazament. A cvikkeressel még hosszan diskuráltak, kísérleti filmek, Haiti, Najmányi László, Kim Korbisier, majd az is hazatekert.

Zárás. Minden mosatlanul maradt, eddig sem volt kedv, a rendrakáshoz végképp nincs, majd karácsony után. Kocsi.

A Rudas fürdő előtti megállóban valaki állt az esőben, stoppolva integetett. Idősebb, hajléktalan külsejű asszony. El mellette, visszapillantó tükör, megállt, visszatolatott. Hova megy. Moszkva tér. Oké, épp útba esik. Nem áll a szájára a Széll Kálmán – a férfi megérti. A hajléktalan külsejű asszony beszállt. Úristen, felkészült rosszabbra is, de a rántothús és a sülő olaj intenzív szaga ebben a töménységben mindent olyan agresszíven betöltött, hogy kis híján felfordult tőle a gyomra. Ez az asszony biztos rab-szolgakonyhán dolgozik. Pedig itt nincs is étterem. Nem itt, eddig egy kolléga hozta el – válaszolt amaz

nyugodtan. A Bertalan Lajosban szakács. Mindent elkészít, nemcsak rántott húst. Az egyetlen baj az, hogy nagyon sokáig tart a munkaidő, ilyenkor már nincs, ami hazavigye. De élni kell, és nem panaszkodhat, itt mindig fizetnek. Egy éve még autózott, tavaly odaadta a lányának a kocsit, járjon vele az. Az ő reflexei 67 évesen már nem elég jók ehhez. Fiatalon sem félt felvállalni a sorsát, most már csak

nem csapja be magát. És még a családnak is használt vele. Félretesz nekik emellett is elég sok pénzt. Az asszony kiszállt.

Hazafelé a hegyen már havazott. Egyesek gyászoltak, mások szeretkeztek a meleg szobában, miközben hullott a hó. Majd elolvad. Lucsok, sár lesz belőle, táplálva rothadást és növekedést.

Cselényi Béla

Búcsúszonett

CSELÉNYI BÉLA
(1955, Kolozsvár)
költő. Budapesten él.
Számos könyv
szerzője, verseit több
nyelvre is
lefordították.
Legutóbbi kötete:
Brassai utca 1. szám.
Kolozsvár fantomképe
(Parnasszus
Könyvek, 2023).

Talán a mája fájt és fel sem ébredt,
csak landolt, landolt érintőlegesen,
nehogy a kifutópályára essen
árnyéka, a leáldozásra érett.

Emlékfoszlányait kell, hogy keresnem.
Más-más keretbe kerül más-más méret,
de valamennyi eltevésre érett.
Vigyázva ér földet, hogy el ne essen.

S rokonom hangja szól a telefonba,
mondja, hogy soha nem ébred fel többé,
ennyi volt, kész, vége, testvérem halott,

s repeszeire esik szét a bomba,
nem áll össze soha egységes tömbbé,
akit a természet faképnél hagyott.

Budapest, 2024. VIII. 1.

a második másodperc

bátyám emlékére

nem volt benne a pakliban
feldolgozhatatlan halálad
még megosztanám veled
kósza agyamnak
kikristályosult kicsapódásait
még mindig úgy ébredek
hogy családban vagyok egymagam
csak a második másodpercben
vagyok egy szál egyedül

